

КОНСОЛИДАЦИЈА НА ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАИ - ДЕФИНИРАЊЕ, ПОСТАПКИ, ПОТРЕБА И ОГРАНИЧУВАЊА

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска¹, Јагода Георгиева²
Економски факултет, Универзитет "Гоце Делчев", Штип

Краток извадок

Во бизнис смисла, консолидацијата или уште позната како амалгамација, е мерџер или аквизиција на многу помали компании во една голема. Во контекст на финансиското сметководство, на консолидација се мисли кога се врши агрегација на финансиските извештаи на група компании како еден заеднички, наречен консолидирани финансиски извештаи.

Консолидираните финансиски извештаи се финансиските извештаи на група компании, во кои средствата, обврските, капиталот, приходите, трошоците и паричните текови на матичната компанија и нејзините подружници се споени и презентирани како финансиски извештаи на поединечен економски субјект, согласно Меѓународниот Сметководствен Стандард 27.

Клучни зборови: група компании, спојување, матична компанија, подружница.

CONSOLIDATION OF FINANCIAL STATEMENTS-DEFINITION, PROCEDURES, USE AND LIMITATIONS

Ass. Prof. Olivera Gjorgieva -Trajkovska, Master student Jagoda Georgieva
Faculty of Economics, "University Goce Delcev", Shtip

Abstract

In business, **consolidation** or amalgamation is the merger and acquisition of many smaller companies into much larger ones. In the context of financial **accounting**, **consolidation** refers to the aggregation of financial statements of a group company as **consolidated** financial statements.

Consolidated financial statements are the "**Financial statements** of a group in which the assets, liabilities, equity, **income**, expenses and cash flows of the parent (company) and its subsidiaries are presented as those of a single economic entity", according to International **Accounting** Standard 27.

Key words: group companies, acquisition, parent company, subsidiary

---

¹Универзитет Гоце Делчев Штип, Економски факултет, ул. „Крсте Мисирков“ бр.10-А, Штип, Р. Македонија,olivera.trajkovska@ugd.edu.mk

²Студент на постдипломски студии, насока Финансиско известување и ревизија, Универзитет Гоце Делчев Штип, jagoda.081477@hotmail.com

Вовед

Сметководството ги прибира, класифицира и евидентира економските информации, кои им се потребни на корисниците за донесување деловни одлуки. Сметководството ги презентира ваквите информации во извештаи, кои се нарекуваат финансиски извештаи. За да се изготват овие извештаи, сметководителите анализираат, евидентираат, квантифицираат, акумулираат, сумираат, класифицираат, известуваат и интерпретираат за економските настани и за нивните финансиски ефекти врз организацијата. Кога економските настани ќе се случат, сметководителите ги анализираат и ги евидентираат. Периодично, сметководителите ги сумираат резултатите од економските настани во вид на финансиски извештаи. Потоа, корисниците се потпираат врз информациите од финансиските извештаи при донесувањето на нивните одлуки.

Финансиските извештаи претставуваат резултат на процесот на мерење и вреднување, кој се заснова врз одреден збир од принципи. Доколку секој сметководител користи различен сет од правила за вреднување и мерење, инвеститорите потешко ќе можат да ги користат и да ги споредуваат финансиските извештаи. Основните прашања за кои корисниците на финансиски информации бараат одговор при донесувањето на одлуки, се поврзани со оценката на финансиската слика на деловниот субјект на точно утврден датум и на тоа колку добро работел деловниот субјект во даден период – финансискиот успех. Одговор на овие прашања стејкхолдерите добиваат токму преку анализа на сетот на финансиски извештаи презентирани од страна на сметководителите. Финансиските извештаи имаат примарно значење за финансиското известување на корисниците – инвеститорите, доверителите, кредиторите, акционерите и заинтересираната јавност (со заедничко име наречени стејкхолдери) и претставуваат најквалитетен медиум за информирање на секој потенцијален корисник. Составувањето на финансиските извештаи е формална законска обврска за секој деловен субјект и извор на значајни управувачки информации за сопствениците и инвестиционата јавност, како и за статистичките органи, државата и органот за јавни приходи.

Финансиските извештаи претставуваат средство преку кое деловниот субјект ги пренесува финансиските информации кон вработените и јавноста и преку нив се врши проценка на финансиското “здравје“ на деловниот субјект. Никој не може со сигурност да ја предвиди финансиската иднина на деловниот субјект. Финансиските извештаи и информациите кои тие ги даваат можат да дадат одредени насоки и се значајни за многу одлуки. Сетот на финансиски извештаи подготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување / Меѓународните сметководствени стандарди, содржи: Биланс на состојба (Извештај за финансиската состојба на крајот на периодот); Биланс на успех (Извештај за сеопфатна добивка за периодот); Извештај за промени на главнината; Извештај за парични текови; Белешки, кои опфаќаат преглед на значајни сметководствени политики и други објаснувачки информации и извештаи/прегледи за кои се очекува да бидат читани со ваквите извештаи.

1. Дефинирање и постапка на консолидација

Во финансиската и сметководствената теорија доста често користен поим е консолидацијата. Во контекст на бизнис комбинациите или спојувањето на компании, поимот консолидација има неколку значења, и тоа :³

- Под консолидација, во општа смисла, најчесто се мисли на процес на стекнување и процес на фузија.
- Тоа е процес на спојување на финансиските извештаи на компанијата мајка и нејзините подружници.
- Тоа претставува едно бизнис припојување, каде се формира ново друштво кое стекнува две или повеќе друштва, кои по превземањето престануваат да постојат како правни субјекти.

Спојувањето на финансиските извештаи на компанијата мајка и нејзините подружници, познато како процес на консолидација на финансиските извештаи, претставува консолидација во потесна смисла на зборот, која најчесто е предмет на подлабоко истражување.

2. Корисници на консолидирани финансиски извештаи

Консолидираните финансиски извештаи најчесто се дефинираат како „јасна слика за вкупните ресурси на споените субјекти кои се под контрола на матичната компанија,“.⁴ Консолидираните финансиски извештаи нудат важни информации кои се однесуваат првенствено на активностите и вкупните ресурси на економскиот субјект во целина претставен како група.

Корисниците на консолидирани финансиски извештаи можеме да ги поделиме во следниве три групи:

- Инвеститори во долгорочни должнички и сопственички хартии од вредност,
- Менаџментот на матичната компанија,
- Останати корисници.

Консолидираните финансиски извештаи најчесто се користат од корисници кои се заинтересирани за матичната компанија на долг рок. Со други зборови, тоа се всушност постоечките и потенцијалните акционери на матичната компанија. Секој акционер, без разлика дали станува збор за физички или правен субјект, е заинтересиран за приходите на подружниците кои и припаѓаат на матичната компанија, согласно со нејзиниот удел во подружницата. Исто така, акционерите пројавуваат интерес за консолидираните финансиски извештаи, поради проценка на способноста на менаџментот кој ја води матичната компанија.

Долгорочните доверители, пред се банките, исто така се заинтересирани за финансиските резултати на подружниците кои ги има матичната компанија. Тие се интересираат за сите одобрени кредити на претпријатијата подружници и за состојбата на подружниците од кои истите имаат купено обврзници. Со оглед на тоа дека матичната компанија и подружниците се одвоени, т.е. се посебни правни субјекти, доверителите имаат индиректни побарувања од подружниците. За разлика од долгорочните доверители, краткорочните доверители на матичната компанија пројавуваат поголем интерес за темелни финансиски извештаи на матичната компанија, отколку за консолидирани финансиски извештаи. Причина за оваа состојба е фактот дека краткорочните доверители се многу

³ Baker,R.E,Lembke,V.C I ikng T.E,Advanced Financial Accounting,str.112

⁴ Baker,R.E,Lembke,V.C I ikng T.E,Advanced Financial Accounting,str.110

повеќе заинтересирани за тековната солвентност на матичната компанијата, во однос на долгорочната профитабилност.

Менаџментот на компанијата, заедно со акционерите, имаат најголем интерес како за тековните информации кои се содржани во консолидираните финансиски извештаи, така и за посебните финансиски извештаи на подружниците, кои се дел од целокупниот консолидиран финансиски извештај. Менаџментот на матичната компанија единствено преку темелно согледување на финансиските резултати, финансиската состојба и паричниот тек на сите подружници, може да воспостави контрола врз истите. Интересот на менаџментот на матичната компанија за консолидираниот извештај е посебен. Ова од причина што овој извештај е релевантен за оценка на менаџментот од страна на акционерите, финансиските аналитичари, доверителите и останатите корисници. Резултатите во консолидираните финансиски извештаи воедно претставуваат основа за склучување или раскинување на договорите со менаџментот на матичната компанија.

Во групата на корисници на консолидирани финансиски извештаи секако треба да бидат споменати и финансиските аналитичари, без чии резултати функционирањето на финансиските пазари денес би било незамисливо.

Јавноста која е составена од потенцијални инвеститори и доверители, исто така е заинтересирана за финансиските извештаи.

Даночните служби исто така пројавуваат интерес за финансиските извештаи, иако не примарно, најчесто поради собирање на информации за успешноста на групата во однос на успехот на секој член од групата, како даночен обврзник.

3. Потреба од консолидирани финансиски извештаи

Консолидираните финансиски извештаи се составуваат со цел да се искаже резултатот од деловната активност и финансиската ситуација на еден економски субјект, кој се состои од повеќе деловни субјекти. Потребата за консолидирани финансиски извештаи произлегла од анализата на следниве ситуации:⁵

- a) Контрола на финансискиот удел
- b) Способност за извршување на контрола
- c) Успешноста на контролата

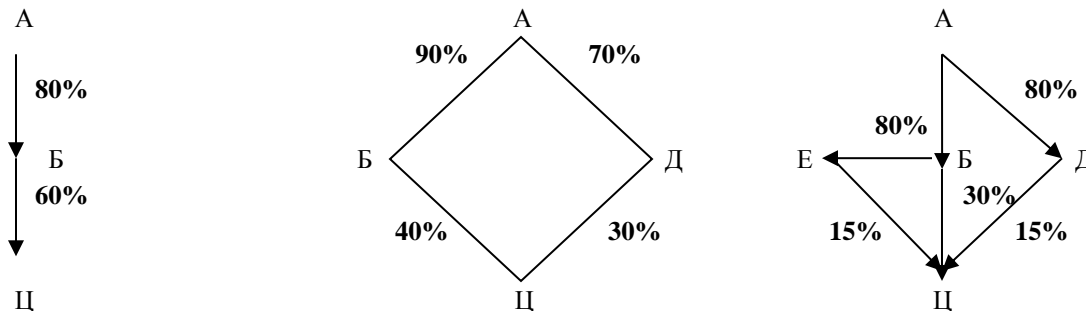
Контролата, според меѓународните сметководствени стандарди и според FASB и американските општо прифатени сметководствени стандарди-ГААП, постои кога матичната компанија има директно или индиректно повеќе од 50% од акциите со право на глас во други компании или подружници. Подружниците во кои матичната компанија има мнозински удел се предмет на консолидација. Во некои случаи матичната компанија ги контролира активностите иако има помалку од 50% од акциите со право на глас. Затоа, денес се зборува за два вида на контрола, директна и индиректна. Директната контрола е сопственост над 50% од акциите со право на глас. Индиректната контрола се јавува во следниве ситуации, претставени преку практични примери:

- 1) Матичната компанија А има 80% акции со право на глас во компанијата Б, која има 60% акции со право на глас во компанијата Ц. Матичната компанија ја контролира директно компанијата Б, а врз компанијата Ц има индиректна контрола ($80\% \cdot 60\% = 48\%$).

---

⁵ Baker, R.E., Lembke, V.C. i King T.E. „Advanced Financial Accounting“, str. 113

- 2) Матичната компанија А директно ги контролира подружниците Б и Д, додека кај Ц има индиректна контрола.
- 3) Матичната компанија А има директна контрола врз Б и Д, а индиректна врз Ц и Е.

Слика1-Индиректна контрола

Способноста да се изврши контрола е другиот фактор за кој треба да се води сметка при одлуката дали да се составуваат на консолидирани финансиски извештаи или не.

Во одредени околности компанијата која има мнозински удел во друга компанија не е во можност да ја контролира истата. Тоа може да се појави во ситуација кога во подружницата се врши реорганизација или пак врз подружницата има покренато стечајна постапка. Иако матичната компанија има мнозински удел во подружниците, сепак контролата ја има судот.

Слична ситуација се јавува кога подружницата се наоѓа во странство, каде странската држава може да има одредени ограничувања, согласно со нејзините законски прописи. Во овој случај нема да се изготвуваат консолидирани финансиски извештаи, бидејќи матичната компанија не поседува контрола врз подружниците.

Успешноста да се изврши контрола претставува уште еден елемент за кој треба да се води сметка кога се врши консолидирање. Доколку се очекува контролата врз подружницата да е привремена, тогаш консолидацијата не е потребна.

Подружницата се исклучува од консолидација во следниве околности:⁶

- 1) Матичната компанија планира во блиска иднина да ги продаде акциите во подружницата.
- 2) Политичкото опкружување на странската подружница е такво каде се очекува да се изгуби контролата.
- 3) Поради трансакции за откуп на сопствените емитирани акции (подружницата), доаѓа до губење на контролата, а паралелно со тоа се губи и обврската за составување на консолидирани финансиски извештаи.

4. Постапка на консолидација

Финансиските извештаи на матичната компанија и нејзините зависни друштва кои се користат при консолидацијата, мораат да бидат изготвени на ист датум. Доколку датумите на друштвата се

⁶ Bull R., "Financial Ratios: How to use financial ratios to maximize value and success", CIMA Publishing, 2008

различни, за потребите на консолидацијата зависното друштво мора да изготви дополнителни финансиски извештаи, на ист датум како и финансиските извештаи на матичната компанија.

При консолидирањето и матичната компанија и зависните субјекти мораат да се држат до еднакви и хармонизирани сметководствени политики за еднакви трансакции и други деловни настани во слични околности.

При составувањето на консолидираните финансиски извештаи се комбинираат финансиските извештаи на матичната компанија и нејзините зависни друштва ставка по ставка, додавајќи ги заедно истите ставки за приходи, расходи, имот, обврски и капитал.

Во процесот на составување на консолидирани финансиски извештаи одредени ставки треба да се елиминираат. Такви се:

- a) Елиминација на матичното вложување во зависното друштво и матичниот удел во главницата на зависното друштво-goodwill
- b) Елиминација на интер -групните трансакции
- c) Утврдување на малцинскиот интерес

5. Ограничувања на консолидираните финансиски извештаи

При консолидирањето треба да се води сметка за ограничувањата кои го пратат процесот на консолидација на финансиските извештаи. Некои од тие ограничувања се следниве:⁷

- a) Финансискиот резултат и финансиската состојба на членовите на групата не се објавуваат во консолидираните финансиски извештаи. Лошите или добрите резултати, како и финансиската ситуација во целина, може да се прикриваат зад резултатот или финансиската ситуација на другите.
- b) Консолидираните задржани добивки содржани во консолидираните финансиски извештаи не се во целост расположливи за распределба на дивиденда, затоа што дел од нив може да го претставуваат уделот на матичната компанија во нераспределените добивки на подружниците.
- c) Финансиските показатели се темелат на консолидираните финансиски извештаи, т.е. се врши агрегирање на финансиските показатели, кои не даваат точни податоци за посебното работење на матичната компанија и нејзините подружници.
- d) Поединечните конта на компаниите чии финансиски извештаи се консолидираат, не секогаш се меѓусебно споредливи.
- e) Консолидираните финансиски извештаи во себе не содржат дополнителни информации неопходни за контролирање на поедини компании. Тие информации можат да се најдат само во Белешките и преку темелно разгледување на финансиските извештаи на поедините подружници.

---

⁷ A.HelfertErich, "Financial Analysis Tools and Techniques: A Guide for Managers", The McGraw-Hill Companies, 2001

Заклучок

За многу компании, менаџери, инвеститори, студенти и за сите економисти, многу е важно да бидат запознаени со консолидирањето на финансиските извештаи, од причина што сите, и компании и наведени физички субјекти, дејствуваат во глобален бизнис свет. Границите на бизнисот ги поминуваат националните граници на државите. Огромен е бројот на компаниите кои во услови на глобализација на вкупните светски текови имаат низа подружници на најразлични места низ светот.

Местото на делување на компаниите ги минува своите привично поставени граници. Токму поради овој факт - постоење на подружници на различни места од местото на делување на матичната компанија, компаниите се среќаваат со проблемот како да обезбедат и презентираат професионални, комплетни, објективни, јасни и прецизни финансиски извештаи, кои во себе ќе ги рефлектираат сите активности за компанијата во целина. Финансиските извештаи на претпријатијата претставуваат најзначаен извор на информации за нивното работење и остварените резултати. Ваквите информации се од големо значење како за интерните, така и за екстерните корисници при донесувањето на деловните одлуки. Спојот на финансиските извештаи на матичната компанија со финансиските извештаи на одделните подружници дава целосна слика за вкупно постигнатите резултати на групата.

Така, целта на консолидирањето на финансиските извештаи е да бидат прикажани резултатите од работењето и финансиската позиција на компанијата -мајка и компаниите -ќерки, на начин како да станува збор за едно друштво. Консолидираните финансиски извештаи треба да ги презентираат деловните настани кои се случиле само помеѓу економскиот субјект и неповрзаните надворешни субјекти - 'outsiders'. Во спротивно, корисниците на финансиските извештаи можат да стекнат погрешен заклучок, мислејќи дека интеркомпаниските трансакции се всушност трансакции со опкружувањето. Ова би водело кон нереални заклучоци за висината на остварените вкупни приходи од работењето и реално остварената добивка.

Користена литература

- Фотов Р., *"Финансиски менаџмент"*, Универзитет Гоце Делчев- Штип, 2010
- Институт за овластени ревизори, *"Финансиско известување"*, 2009
- Ѓоргиева-Трајковска Оливера & Колева Благоица, *"Анализа на финансиските извештаи"*, Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, 2013
- Aryasri A R, *"Managerial Economics and Financial Analysis"*, The McGraw-Hill Companies, 2007
- A.HelfertErich, *"Financial Analysis Tools and Techniques: A Guide for Managers"*,The McGraw-Hill Companies, 2001
- Atrill P., *"Financial Management for Decision Makers fifth edition"*, FT Prentice Hall, 2009
- Bodie Z., Kane A., Marcus A., *"Investments"*, McGraw-Hill Education , 2005
- Bull R., *"Financial Ratios: How to use financial ratios to maximize value and success"*, CIMA Publishing, 2008
- Baker,R.E,Lembke,V.C.i King T.E .,Advanced Financial Accounting ,str.113
- David E. Vance, *"Financial Analysis & Decision making"*, The McGraw-Hill Companies, 2003
- Hornrgren, Sundem, Elliot, Philbrick, *"Introduction to financial accounting"*, Pearson education, 2006